

3514-р

9-75

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.Драгоманова**

ІНЬ ЮАНЬ

УДК 37.016:78:374.091](043.3)

**ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОЇ ПАМ'ЯТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ
ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ**

13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання»

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 2012

86 09

НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Паньків Людмила Іванівна,
Національний педагогічний університет імені
М.П.Драгоманова, доцент кафедри фортепіанного
виконавства і художньої культури.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Мельничук Сергій Гаврилович,
Кіровоградський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка,
завідувач кафедри педагогіки початкової
освіти та соціальної педагогіки;

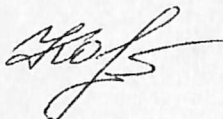
кандидат педагогічних наук, доцент
Щербініна Ольга Миколаївна
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя,
доцент кафедри інструментально-виконавської
підготовки.

Захист відбудеться «12» вересня 2012 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «10» серпня 2012 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В.Козир

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Розвиток освіти третього тисячоліття визначається у загальному контексті широких глобалізаційних процесів, що посилюють взаємовплив культурно-освітніх та етновиховних систем різних країн, забезпечують можливість використання світового педагогічного досвіду в підготовці майбутніх учителів, зокрема мистецького профілю.

Підготовці висококваліфікованих учителів музики, покликаних формувати естетичні ідеали та духовні цінності підрастаючого покоління, надається особливого значення у державній освітній програмі КНР. Із входженням Китаю до Болонського освітнього простору постає необхідність вивчення та врахування новітніх педагогічних систем та сучасних соціокультурних вимог до підготовки викладацького складу, а тому значна частина китайської молоді здобуває музично-педагогічну освіту у країнах Європи, зокрема в Україні.

Вивчення досвіду музично-педагогічної освіти України, що посилює увагу до фортепіанного навчання майбутніх учителів музики, дає змогу збагатити піаністичну підготовку китайських студентів новими підходами до самого процесу музичного виконавства, які акцентують глибоке осмислення сутності художніх образів музики та відтворення їх змісту у власному виконанні по пам'яті.

Виконання музичних творів напам'ять становить значну складність для китайських студентів, оскільки в КНР традиційною є музично-виконавська практика з нот. У зв'язку з цим постає проблема формування художньо-образної пам'яті китайських студентів-піаністів, яка посилюється сучасними вимогами до майбутньої педагогічної діяльності випускників музично-педагогічних факультетів: вчитель-музикант, перш за все, має донести до учнів художній зміст музики, захопити школярів власним виконанням музичних творів.

Аналіз робіт у сфері музичної педагогіки, психології, методики навчання гри на музичному інструменті, свідчить про наявність наукового підґрунтя для вирішення проблеми формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано. Вченими досліджено питання сутності та структури музичної пам'яті (О.Алексєєв, М.Білецька, Р.Брейтгаупт, В.Петрушин, А.Щапов та ін.), особливості запам'ятовування музичного матеріалу (І.Гофман, Н.Голубовська, Є.Ліберман, Л.Маккіннон та ін.), методичні аспекти формування рухової пам'яті інструменталістів (Л.Бочкарьов, Л.Гінзбург, В.Гусак, Т.Юник та ін.), особливості управління музично-виконавським процесом (К.Гумнов, Г.Нейгауз, С.Савшинський та ін.). Питання теорії та методики фортепіанного навчання студентів представлені в ряді праць китайських авторів (Чжан Сяошен, Сіту Бицунь, Чжан Цен, Цао Лі та ін.). Однак, попри значущість

кола розглянутих питань, проблема формування художньо-образної пам'яті, як важливої професійної якості майбутнього вчителя музики, висвітлювалася у науковій літературі лише фрагментарно.

Недостатня теоретична і методична розробленість проблеми, її актуальність і педагогічна значущість, протиріччя між зростаючими вимогами до фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики у питаннях оновлення методологічного забезпечення музично-виконавського процесу, зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до плану науково-дослідної роботи кафедри музичного мистецтва та хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» і складає частину наукового напрямку «Методологічні та методичні основи модернізації фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін».

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського (протокол № 4 від 25.11.2010 р.)

Мета дослідження полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання.

Об'єкт дослідження - процес фортепіанного навчання студентів педагогічних університетів.

Предмет дослідження – методика формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики.

Для досягнення мети дослідження було визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати наукову та методичну літературу з проблеми дослідження.
2. Визначити сутність, зміст та структуру художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики.
3. Обґрунтувати методичні засади процесу формування художньо-образної пам'яті студентів.
4. Визначити критерії, показники та рівні сформованості художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики.
5. Розробити зміст, форми і методи формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання та експериментально перевірити їх ефективність, доцільність застосування в умовах навчального процесу музично-педагогічних факультетів вищих закладів освіти.

Теоретико-методологічну базу дослідження становлять філософські ідеї щодо особистості як суб'єкта культури та культурно-освітньої діяльності

(І.Зязюн, В.Жадько, М.Каган, В.Кудін, Е.Кучменко, Л.Левчук, С.Мельничук, Г.Меднікова, С.Столович, Цзоу Чанхай, Юань Хуейцінь та ін.); положення психології щодо структури особистості та феноменології пам'яті людини (А.Зіглер, Л.Хьелл, А.Лурія, К.Роджерс, С.Рубінштейн, Фан Цюань, Ян Лін та ін.); ідеї системного підходу до аналізу педагогічних явищ і процесів, пов'язаних із розвитком особистості майбутнього вчителя (Е.Абдуллін, В.Бондар, Н.Гузій, А.Козир, С.Сисоева, Шень Сян та ін.), наукові праці з теорії та методики музично-педагогічної освіти (А.Болгарський, Н.Гуральник, О.Єременко, А.Ліненко, О.Олексюк, Г.Падалка, Л.Паньків, О.Ростовський, О.Рудницька, В.Шульгіна, О.Щербініна, О.Щолокова, Ван Лей, Ши Цзюнь-бо, Лю Цюлін та ін.), науково-методичні розробки основ фортепіанного навчання (О.Алексєєв, Т.Воробкевич, Г.Коган, Г.Нейгауз, С.Савшинський, К.Мартинсен, Ван Фань, Лін Ян, Сунь Цзин, Чжоу У, Ши Лі та ін.).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс теоретичних та емпіричних методів:

- *теоретичні*: аналіз і синтез, абстрагування і конкретизація, індукція і дедукція, порівняння, узагальнення та класифікація наукових знань з філософської, культурологічної, музикознавчої, психологічної, педагогічної, навчально-методичної літератури з метою створення теоретичної бази дослідження, розкриття сутності художньо-образної пам'яті як професійно необхідної якості майбутнього вчителя музики, визначення методичних аспектів її формування у процесі фортепіанного навчання студентів та обґрунтування методичної концепції дослідження;

- *емпіричні*: педагогічне спостереження, опитування, інтерв'ю, анкетування, тестування, бесіди, творчі завдання, педагогічний експеримент (пошуковий, діагностувальний, формувальний), кількісний та якісний аналіз результатів дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що *вперше* розроблено і апробовано методику поетапного формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання на основі активізації мнемічних процесів; обґрунтовано критерії та показники сформованості художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики, визначено методи її діагностування.

Конкретизовано поняття «художньо-образна пам'ять»; визначено структуру художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики та виявлено особливості її формування у процесі фортепіанного навчання студентів педагогічних університетів.

Удосконалено методичне забезпечення процесу фортепіанного навчання студентів музично-педагогічних факультетів вищих закладів педагогічної освіти, шляхи оптимізації виконавського досвіду майбутніх учителів музики.

Подальшого розвитку набули теоретичні та методичні засади фахової підготовки майбутніх учителів музики, концептуальні підходи щодо вивчення видів і функцій пам'яті вчителя.

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається можливістю використання його матеріалів та висновків у навчальному процесі музично-педагогічних факультетів, у розробці навчальних і методичних посібників, методичних рекомендацій щодо удосконалення фахової підготовки майбутніх учителів музики. Теоретичні та експериментальні результати дослідження можуть становити підґрунтя для оновлення навчальних курсів з музично-інструментальної, зокрема фортепіанної підготовки студентів музично-педагогічних факультетів, внесення коректив до навчальних планів і програм з підготовки учителів музики.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження обговорювались на III Міжнародній науково-практичній конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (м. Київ, 2009 р.); Міжнародній науково-практичній студентській конференції «Сучасні проблеми та перспективи розвитку регіональної освіти» (м. Одеса, 2009 р.); VII Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О.П.Рудницької (м. Київ, 2010 р.); на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти» (м.Луганськ, 2011 р.); Всеукраїнській конференції молодих вчених та студентів «Тенденції сучасного культурного розвитку народів світу та проблеми художньо-естетичного виховання молоді» (м. Одеса, 2010 р.); на щорічних звітних конференціях аспірантів кафедри музичного мистецтва та хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (2009 – 2011 рр.).

Основні положення дослідження *впроваджено* у навчально-виховний процес факультету мистецтв та художньої освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 06/1770 від 30.09.2011р.), факультету музичної освіти Інституту мистецтв Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (довідка №2990 від 16.11.2011р.), факультету мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (довідка № 1961 від 25.11.2011 р.), Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (довідка № 07-10/3776 від 28.11.2011р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження висвітлено у 7 одноосібних публікаціях, з яких 4 - у провідних фахових виданнях з педагогіки.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків на 12 сторінках, списку використаних джерел (226 найменувань, з них 34 –

іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації складає 189 сторінок, з яких 165 сторінок основного тексту. Робота містить 12 таблиць, 5 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, об'єкт, предмет, завдання, методологічні та теоретичні основи дослідження, охарактеризовано методи науково-педагогічного пошуку, розкрито наукову новизну та практичну значущість дослідження, висвітлено напрями впровадження і апробації одержаних результатів експериментальної роботи.

У **першому розділі** – «*Теоретичні основи дослідження проблеми формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики*» здійснено ретроспективний аналіз наукових досліджень мнемічної діяльності людини; висвітлено різні концептуальні підходи до вивчення означеного феномена; розглянуто функції та види пам'яті; визначено сутність, зміст та структуру художньо-образної пам'яті майбутнього вчителя музики.

Аналіз наукової літератури показав, що вивчення мнемічної діяльності людини має багатовікову історію. Проблеми сутності та розвитку пам'яті розглядалися ще античними філософами (Платон, Арістотель, Плотін), упродовж віків досліджувалися вченими у галузі психології (Г.Еббінгаус, Г.Мюллер, Л.Виготський, А.Лурія, Цен Хе Чен, Чжу Чжи-Сян, Чжен Сін Чу, Лі Фен Хай, Фан Цюань, Ян Лін та ін.), фізіології (Хіден, Морелль, Мак Келлок, І.Павлов, І.Сеченов), біохімії (Мак Гоу), активно розробляються у сучасній педагогічній, зокрема музично-педагогічній науці (В.Гусак, Ю.Цагареллі, Т.Юник та ін.).

Ретроспективний огляд ряду наукових концепцій пам'яті (психологічна: асоціативна, біхевіористична, гештальтпсихологічна, діяльнісна; фізіологічна; біохімічна та ін.) показав, що кожна з них поглибила загальне наукове розуміння феноменології пам'яті та засвідчила складність і багатогранність мнемічних процесів людини.

На основі аналізу наукової літератури з'ясовано, що попри різноманітність поглядів вчених на особливості функціонування пам'яті, означений феномен має узагальнене трактування і розглядається як *форма психічного відображення, що полягає в закріпленні, збереженні та наступному відтворенні минулого досвіду, що дозволяє його повторне використання в діяльності або повернення у сферу свідомості*.

Функціональний аналіз мнемічної діяльності зумовлює визначення видів пам'яті за різними ознаками:

- за змістом того, що запам'ятовується і відтворюється, який вид діяльності переважає (рухова, емоційна, образна, словесно-логічна);
- за тривалістю перебігу процесу (короткочасна та довготривала);
- за формою психічної активності (мимовільна, довільна);

- за усвідомленням (розумінням) змісту матеріалу пам'яті (сміслова, механічна);

- за провідними аналізаторами (зорова, слухова, смакова, дотикова та ін.).

Дослідження функцій пам'яті (запам'ятовування, збереження, відтворення інформації) на підставі теорії дій (Ж.Піаже, П.Жене, Ф.Бартлет) та теорії єдності свідомості й діяльності (Л.Виготський, О.Леонтьєв, С.Рубінштейн, А.Смірнов, П.Зінченко) дозволило виокремити *художньо-образну пам'ять* як складову комплексної феноменології мнемічної діяльності людини, розглянути її як професійно необхідну якість майбутнього вчителя музики.

На основі системного підходу, який узагальнює діяльнісну, структурно-функціональну та інформаційну концепції, обґрунтовано, що художньо-образна пам'ять синтезує різновиди пам'яті, які складають основу мистецької діяльності (емоційна, сенсорна, словесно-логічна, образна), та основні функції мнемічних процесів (закріплення, збереження, відтворення мистецької інформації).

Наукове осмислення даного феномена дозволило інтерпретувати *художньо-образну пам'ять* як *складне особистісне утворення, що виражається у здатності до закріплення, збереження та наступного відтворення досвіду спілкування майбутнього вчителя музики з мистецтвом.*

На основі урахування особливостей прояву художньо-образної пам'яті у навчальній діяльності студентів музично-педагогічних факультетів та їх майбутній педагогічній практиці було розроблено *структуру* означеного феномена, що об'єднувала мотиваційно-ціннісний, раціонально-когнітивний, емоційно-емпатичний та творчо-праксеологічний компоненти.

Мотиваційно-ціннісний компонент характеризується мотиваційними установками, намірами та ціннісним ставленням майбутнього вчителя музики до вивчення художніх образів мистецтва.

Раціонально-когнітивний компонент передбачає усвідомлення сутності художніх образів, розуміння поліхудожніх зв'язків мистецьких явищ, активність мислення майбутніх учителів у раціональному структуруванні художньої інформації.

Емоційно-емпатичний компонент відображає чуттєве осягнення сутності художніх образів, особистісне ставлення до художнього змісту творів мистецтва, співвідчуття та переживання мистецьких вражень.

Творчо-праксеологічний компонент передбачає здатність до використання набутого досвіду спілкування з мистецтвом у практичній діяльності, створення нових образів на основі набутих знань та вмінь.

У **другому розділі** – *«Методичні засади формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання»* на основі аналізу педагогічного досвіду фахової підготовки студентів у вищих закладах України визначено фортепіанне навчання

майбутніх учителів музики важливим напрямком формування художньо-образної пам'яті, що містить широкі можливості для закріплення та оперативного використання відповідно до навчальних завдань історико-теоретичної мистецької інформації, забезпечує умови для збереження та відтворення у виконавському процесі емоційних реакцій на художні образи музики, уможливорює формування здатності студентів до використання набутого індивідуального досвіду спілкування з образами мистецтва у майбутній педагогічній діяльності (використання художнього досвіду в створенні концертних програм для школярів, ілюстрації художнього матеріалу та пояснення художніх образів учнівській аудиторії).

У розділі визначено *методичні засади* дослідження, а саме: принципи, педагогічні умови та методи формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання.

Доведено, що методичне забезпечення процесу формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання ґрунтується на *принципах*: індивідуального та діяльнісного підходів; культурологічної спрямованості фортепіанного навчання; усвідомлення закономірностей художнього відображення дійсності у виконавському процесі; емоційної насиченості виконавської інтерпретації; творчого самовираження у відтворенні художніх образів музики у виконавському процесі.

Принцип *індивідуального підходу* орієнтує на визнання унікальності кожної особистості студента, врахування менталітету, інтелектуальної і моральної свободи, права на повагу. Як базовий принцип, даний підхід передбачає створення у навчанні відповідних умов для природного процесу саморозвитку творчого потенціалу кожного студента, активізації мнемічної діяльності особистості.

Принцип *діяльнісного підходу* визнає вирішальною умовою розвитку особистісних якостей майбутнього вчителя – діяльність, а отже обумовлює формування художньо-образної пам'яті студента як суб'єкта діяльності. Принцип передбачає проведення педагогічної роботи з активізації вмінь студента організувати, виконувати, регулювати, контролювати і оцінювати результати власної мнемічної діяльності.

Принцип *культурологічної спрямованості фортепіанного навчання* передбачає розвиток мнемічних процесів на основі формування системи цінностей особистості, засвоєння загальнонародської й національної культури, усвідомлення і відтворення власних культурних потреб, інтересів та здібностей у виконавській інтерпретації художніх образів.

Принцип *усвідомлення закономірностей художнього відображення дійсності у виконавському процесі* орієнтує на розуміння взаємозв'язку художнього і технічного у виконавській діяльності. Глибоке розуміння та усвідомлення студентом художнього змісту музичного твору орієнтує на набуття відповідних виконавських умінь та навичок для відтворення

художніх образів у реальному звучанні. Розуміння особливостей розвитку драматургії музичного твору сприяє закріпленню та збереженню в пам'яті майбутнього вчителя музики смислових зв'язків, музично-слухових уявлень, а також забезпечує формування відповідних рухових дій, що складають виконавську техніку з відтворення художніх образів.

Принцип *емоційної насиченості виконавської інтерпретації* передбачає розвиток емоційних реакцій на художні образи мистецтва, вміння відтворювати емоційний зміст музики у виконавському процесі за різних обставин. Даний принцип орієнтує на осягнення та відтворення емоційної драматургії музичного твору, закріплення емоційних реакцій на художні образи, формування емоційного досвіду спілкування з мистецтвом та використання його у практично-виконавській діяльності.

Принцип *творчого самовираження у відтворенні художніх образів музики у виконавському процесі* орієнтує на пріоритетність самостійності студентів у пізнанні та самовираженні своїх особистісних якостей у виконавській діяльності, формування власного ставлення до художнього змісту музичних творів. Принцип передбачає активізацію особистісного творчого потенціалу студента у музично-виконавській діяльності.

З урахуванням змістового наповнення структурних компонентів художньо-образної пам'яті було розроблено *педагогічні умови* формування означеного феномена у студентів музично-педагогічних факультетів, а саме: створення художньо-творчого середовища у процесі фортепіанного навчання майбутніх учителів; стимулювання студентів до пізнання сутності образів музики та раціонального структурування художнього матеріалу; цілеспрямоване формування узагальнених прийомів відтворення художніх образів на основі логіки інтерпретаційного процесу; забезпечення пріоритету самостійно-творчої музично-виконавської діяльності.

Створення художньо-творчого середовища – одна із основних умов мистецького навчання загалом і має, зокрема, реалізовуватися у процесі навчання гри на фортепіано з метою активізації мнемічної діяльності студентів. Дотримання цієї умови орієнтує на інтенсифікацію культурологічних, естетичних, творчо-діяльнісних чинників, що сприяють вияву власної системи цінностей студента, ініціюють його духовну суверенність, виявляють індивідуальні якості, й відповідно до них активізує творче опанування музичного матеріалу через призму власного неповторного відчуття. Ця умова реалізується на ґрунті індивідуального підходу й передбачає розвиток художньо-образної пам'яті через творчість студента та розкріпачення власного «Я», визначає спрямованість навчального процесу на самопізнання, самореалізацію, що забезпечує дію внутрішніх механізмів формування особистісних якостей майбутнього вчителя музики, зокрема художньо-образної пам'яті. Створення художньо-творчого середовища у процесі фортепіанного навчання є важливою умовою для формування

мотиваційно-ціннісного компоненту художньо-образної пам'яті майбутнього вчителя музики.

Стимулювання студентів до пізнання сутності художніх образів музики та раціонального структурування художнього матеріалу у процесі фортепіанного навчання майбутніх учителів сприяє активізації пізнавальної та пошукової діяльності студентів. Оскільки когнітивні процеси складають основу мнемічної діяльності, розвиток художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики зумовлюється важливістю формування їх пізнавального досвіду. Означена умова орієнтує на поглиблення художніх знань студентів, формування у свідомості суб'єктів навчальної діяльності цілісної художньої картини світу, забезпечує усвідомлення взаємозв'язку емоційного та раціонального у виконавській інтерпретації художніх образів, що має сприяти надійності у свідомому відтворенні художнього змісту музичних творів. Стимулювання студентів до пізнання сутності художніх образів музики та раціонального структурування художнього матеріалу визначаємо важливою умовою у формуванні раціонально-когнітивного компоненту художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики.

Цілеспрямоване формування узагальнених прийомів відтворення художніх образів на основі логіки інтерпретаційного процесу передбачає формування виконавської техніки піаніста щодо відтворення художньо-образного змісту музичних творів на основі усвідомлення закономірностей художньо-інтерпретаційного процесу. Означена умова орієнтує на формування виконавського досвіду студентів через формування вмінь розпізнавати художньо-сміслові елементи музичних творів, визначати їх узагальнені та контекстні значення, виявляти та відтворювати особливості драматургії розвитку змістових процесів у музичних творах. Важливість засвоєння художньо-доцільних засобів виконавської виразності та умінь їх використовувати у практично-виконавській діяльності узагальнюється у творчо-праксеологічному компоненті художньо-образної пам'яті майбутнього вчителя музики.

Забезпечення пріоритету самостійно-творчої музично-виконавської діяльності є умовою комплексного формування всіх компонентів художньо-образної пам'яті студентів-піаністів на основі особистісного художньо-практичного досвіду. Означена умова орієнтує на усвідомлення власних переживань у процесі виконання музичних творів, рефлексивний аналіз виконавської інтерпретації художніх образів музичних творів, творче застосування художньо-виражальних засобів відтворення художніх образів у власній їх інтерпретації.

Окреслені педагогічні умови, які передбачають створення таких обставин фортепіанного навчання, що уможливають розвиток кожного з компонентів художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики, зумовили відповідну структурування експериментальної методики формування означеного феномена.

У третьому розділі – «*Експериментальне дослідження процесу формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики*» представлено розробку критеріїв та показників художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики; визначення рівнів її сформованості у студентів педагогічних університетів; зміст, форми та методи поетапного формування художньо-образної пам'яті студентів у процесі фортепіанного навчання; висвітлено хід і результати констатувального та формувального експериментів.

Для проведення педагогічного діагностування рівнів сформованості художньо-образної пам'яті студентів педагогічних університетів, було розроблено *критерії та показники* досліджуваного феномена відповідно визначеним структурним компонентам.

Критерієм мотиваційно-ціннісного компоненту художньо-образної пам'яті студентів визначено *ступінь сформованості мотивації майбутніх учителів до вивчення художніх образів мистецтва*. Критерій характеризує такі *показники*: інтерес до вивчення мистецтва; прагнення набувати художній та музично-виконавський досвід; установка на актуалізацію творчих можливостей.

Критерієм сформованості раціонально-когнітивного компоненту художньо-образної пам'яті визначено *ступінь художньої ерудиції студентів-піаністів*, що характеризується *показниками*: знання художніх напрямків мистецтва, розуміння художньо-образних характеристик національних музичних шкіл; усвідомлення стилевих особливостей виконання художніх образів музики різних епох та жанрів; розуміння засобів відтворення образного змісту музики у виконавській діяльності.

Критерієм сформованості емоційно-емпатичного компоненту художньо-образної пам'яті виступає *ступінь вираженості емоційних реакцій на художні образи музики*. *Показниками* критерію визначено: особистісне ставлення до художньо-образного змісту музичних творів; адекватність емоційного переживання художніх образів; здатність до рефлексії виконавських дій.

Критерієм сформованості творчо-праксеологічного компоненту художньо-образної пам'яті виступає *міра здатності до створення виконавської інтерпретації музичних образів*. Критерій характеризує такі показники: сформованість виконавських прийомів щодо відтворення художніх образів у звучанні; адекватність використання технічно-виконавських засобів у відтворенні художньо-образного змісту музики; здатність до створення художніх образів, імпровізації на основі використання набутого музично-виконавського досвіду.

На основі представлених критеріїв та показників визначено три *рівні* сформованості художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики: високий, середній, низький.

Високий рівень сформованості художньо-образної пам'яті визначається ґрунтовною художньо-теоретичною підготовленістю студентів та вміннями оперувати мистецькими знаннями, аргументовано висловлювати власну думку та позицію розуміння художніх образів мистецтва. Студенти проявляють високий інтерес до музично-навчальної діяльності, усвідомлюють значущість набуття музично-виконавських умінь для самореалізації у майбутній професійній діяльності; добре обізнані у сфері музичної культури різних народів, розуміють особливості виконання музичних творів композиторів різних художніх напрямків; виявляють власне особистісне ставлення до художніх образів музики, емоційно і виразно відтворюють художньо-образний зміст музичних творів у власному виконанні, артистично і переконливо інтерпретують художні образи музики; добре володіють виконавською технікою у відтворенні художньо-образного змісту музичних творів, здатні до створення власної виконавської інтерпретації та створення музичних образів.

Середній рівень сформованості художньо-образної пам'яті притаманний студентам, які проявляють певний інтерес до вивчення художніх образів мистецтва, проте, мозаїчність мистецьких знань, спричинена несистематичністю занять, гальмує оперативність використання мистецької інформації, чіткість визначення образних характеристик творів мистецтва, глибину розуміння сутності художніх образів. Студенти розуміють особливості окремих музичних жанрів, проте не узагальнюють образну сферу музичних творів відносно художнього напрямку розвитку мистецтва; мало використовують попередній досвід вивчення художніх образів, асоціації з іншими творами мистецтва. У створенні виконавської інтерпретації користуються загальними положеннями чи вказівками викладача, мало виражають власне особистісне ставлення до художніх образів музики. Володіючи виконавською технікою і розуміючи засоби музичної виразності, не виявляють власної ініціативи створення художніх образів.

Низький рівень сформованості художньо-образної пам'яті характеризується слабким проявом інтересу студентів до вивчення сутності мистецтва, мало виявляють інтерес і до музично-педагогічної діяльності. Своє навчання пов'язують, переважно, із ситуативною необхідністю. Набуття знань з музичного мистецтва обмежуються програмними вимогами; емоційне ставлення до музичних образів має вибірковий характер; під час розучування музичних творів постійно потребують спрямування та допомоги викладача; процес вивчення музичних творів напам'ять має зтяжний характер.

У перебігу *констатувального* етапу дослідження було з'ясовано особливості прояву структурних компонентів художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики та проаналізовано рівні її сформованості у студентів педагогічних університетів. Методи педагогічної діагностики було підпорядковано критеріальному апарату дослідження.

Для визначення ступеня сформованості мотивації майбутніх учителів до вивчення художніх образів було застосовано методи усного та письмового опитування, анкетування, бесід, тестування, творчих завдань, інтерв'ю тощо, що спрямовувалися на виявлення особистісного ставлення студентів до навчання, бажання опанувати художню інформацію, прагнення до особистісного і фахового саморозвитку.

Методи звукової анкети, опитування, прямого та опосередкованого спостереження, тестування забезпечували визначення ступеня сформованості художньої ерудиції студентів.

Ступінь вираженості емоційних реакцій на художні образи музики визначався за допомогою методів експертних оцінок, спостереження та самоспостереження, музичних анкет, рефлексивного аналізу, самозвіту.

Для з'ясування міри здатності до створення виконавської інтерпретації музичних образів використовувалися методи творчих завдань, ескізного розучування музичних творів, визначення смислових зв'язків художньої драматургії, колективного обговорення, експертних оцінок.

За узагальненими результатами констатувального експерименту, згідно якісної та кількісної обробки отриманих даних, було виявлено переважаючим середній рівень сформованості художньо-образної пам'яті у майбутніх учителів музики (48 %). Більш третини респондентів віднесено до низького рівня (36 %). Лише 16 % досліджуваних продемонстрували високий рівень художньо-образної пам'яті.

Аналіз результатів констатувального експерименту засвідчив необхідність проведення цілеспрямованої педагогічної роботи з формування художньо-образної пам'яті студентів, яка передбачає розвиток мотивації до навчання, що стимулює активність засвоєння сприйманої мистецької інформації; розвиток пізнавальної активності, що сприяє усвідомленню навчального матеріалу, раціональному структуруванні художньої інформації; активізацію чуттєвої сфери пізнання художніх образів з рефлексією власних переживань; забезпечення широких можливостей відтворення досвіду спілкування з мистецтвом у практично-виконавській діяльності.

Формувальний експеримент було проведено згідно з розробленою методикою формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання з китайськими студентами I – II курсів факультету музичної освіти інституту мистецтв Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського упродовж I-4 семестрів.

Експериментальна методика була чітко структурована і охоплювала такі складові: мету, принципи, педагогічні умови, зміст педагогічної роботи, організаційні форми навчання, методи педагогічної роботи, педагогічний результат. Зміст педагогічної роботи зумовлювався послідовністю формування компонентів художньо-образної пам'яті майбутніх учителів

музики у перебігу адаптаційного, орієнтаційного, діяльнісного і творчого *etapів*.

Метою *адаптаційного етапу* визначено створення та закріплення позитивної мотивації навчальної діяльності студентів, розвиток інтересу студентів до вивчення художніх образів мистецтва, а також допомога китайським студентам у питаннях адаптації до нових соціальних умов та культурного середовища університету України. На даному етапі проведення педагогічної роботи з формування художньо-образної пам'яті студентів забезпечувалося умовою створення художньо-творчого середовища у процесі фортепіанного навчання. Зміст педагогічної роботи було спрямовано на формування мотиваційно-ціннісного компоненту художньо-образної пам'яті. Використовувалися *методи* психологічної підтримки, пояснення, обговорення мистецьких вражень, моделювання конкретних ситуацій вивчення напам'ять музичних творів, структурування художнього матеріалу.

Орієнтаційний етап педагогічної роботи спрямовано на формування раціонально-когнітивного компоненту художньо-образної пам'яті у ракурсі поглиблення культурологічних знань студентів, формування здатності сприйняття та усвідомлення сутності художніх образів мистецтва, набуття виконавського досвіду. Проведення педагогічної роботи зумовлювалося забезпеченням умови стимулювання студентів до пізнання сутності художніх образів музики та раціонального структурування художнього матеріалу. Основними *методами* розвитку художньо-образної пам'яті на орієнтаційному етапі визначено: художні узагальнення, проведення образних паралелей, створення культурного контексту художнього образу, синхронічного та діахронічного аналізу музичного твору, структурування, синестезії та художніх асоціацій.

Діяльнісний етап зорієнтовано на формування здатності студентів до відтворення по пам'яті художніх образів музики у реальному звучанні, вивчення логіки інтерпретаційного процесу, усвідомлення можливостей використання прийомів виконавської діяльності у відтворенні художньо-образного змісту музики. Реалізація умови цілеспрямованого формування узагальнених прийомів відтворення художніх образів на основі логіки інтерпретаційного процесу забезпечувалася використанням *методів* підпорядкування виконавської техніки розкриттю художньо-образного змісту музичного твору, виокремлення смислових акцентів драматургії музичного твору, усвідомлення та закріплення емоційних реакцій на художні образи, створення виконавської інтерпретації художніх образів музики. Педагогічна робота даного етапу зорієнтована на формування емоційно-емпатичного та творчо-праксеологічного компонентів художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики.

Творчий етап мав на меті розвиток самостійності студентів у вивченні та відтворенні художніх образів у власному виконанні напам'ять, формування здатності до створення художніх образів на основі набутого

художньо-виконавського досвіду. Педагогічна робота ґрунтувалася на реалізації педагогічної умови забезпечення пріоритету самостійно-творчої музично-виконавської діяльності студентів, що забезпечувала формуючі впливи на комплекс структурних компонентів художньо-образної пам'яті студентів за допомогою використання *методів*: проблемних завдань, редагування нотного тексту згідно власної інтерпретації, поліхудожніх асоціацій, рефлексії досвіду спілкування з мистецтвом, художньо-образної імпровізації.

Поетапність формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики передбачала використання колективних та індивідуальних форм роботи, а також організацію самостійної мнемічної діяльності студентів, яка найбільшою мірою визначала активність особистості у формуванні художньо-образної пам'яті.

Перевірка результативності експериментальної методики здійснювалася на основі проведення контрольного діагностування та порівняльного аналізу рівнів сформованості художньо-образної пам'яті студентів експериментальної та контрольної груп. Результати діагностики сформованості художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики, встановлені наприкінці експериментальної роботи, засвідчили значну ефективність запропонованої методики (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики

Рівні сформованості художньо-образної пам'яті студентів	Групи студентів							
	До експерименту				Після експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	абс	%	абс	%	абс	%	абс	%
Низький	9	36	9	36	8	32	2	8
Середній	11	44	12	48	12	48	12	48
Високий	5	20	4	16	5	20	11	44

Отримані результати свідчать, що після проведення формувального експерименту зросла кількість студентів високого рівня в експериментальній групі (збільшилася на 28%, тобто, майже втричі), що істотно переважає аналогічні показники у контрольній групі, де змін не зафіксовано. Більшість студентів контрольної групи залишилася на середньому рівні, який

збільшився на 4%. На низькому рівні у контрольній групі також значних змін не зафіксовано (зменшився на 4%), тоді як кількісні показники в експериментальній групі засвідчили зменшення даного рівня 28%. Суттєві зміни у рівнях сформованості художньо-образної пам'яті студентів експериментальної групи засвідчують дієвість і ефективність експериментальної методики, а також доцільність її застосування в умовах навчального процесу педагогічних закладів освіти, у фаховій підготовці майбутніх учителів музики.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики, що знайшло відображення у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики поетапного формування художньо-образної пам'яті студентів музично-педагогічних факультетів вищих закладів педагогічної освіти у процесі фортепіанного навчання.

Проведене дослідження дозволило сформулювати такі висновки:

1. Актуальність проблеми дослідження формування художньо-образної пам'яті студентів музично-педагогічних факультетів визначається сучасними вимогами до фахової підготовки майбутніх учителів музики, акцентуацією важливості розуміння, осмислення та відтворення вчителем у власному виконанні художньо-образного змісту музики, оптимального використання музично-виконавського досвіду у педагогічній діяльності. Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження показав відсутність цілісної науково-методичної концепції формування художньо-образної пам'яті майбутнього вчителя музики. Разом з тим, музична педагогіка містить наукове підґрунтя для розробки методичного забезпечення формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання.

2. Художньо-образна пам'ять розглядається у нашому дослідженні як складне особистісне утворення, що виражається у здатності до закріплення, збереження та наступного відтворення досвіду спілкування з мистецтвом. Доведено, що художньо-образна пам'ять є професійно необхідною якістю майбутнього вчителя музики, оскільки синтезує різновиди пам'яті, які складають основу мистецької діяльності (емоційна, сенсорна, словесно-логічна, образна), та основні функції мнемічних процесів (закріплення, збереження, відтворення інформації).

На основі системного підходу, який узагальнює діяльнісну, структурно-функціональну та інформаційну концепції, виявлено *структуру* художньо-образної пам'яті майбутнього вчителя музики, що охоплює

мотиваційно-ціннісний, раціонально-когнітивний, емоційно-емпатичний та творчо-праксеологічний компоненти.

3. Методичні засади формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики ґрунтуються на принципах індивідуального та діяльнісного підходів, культурологічної спрямованості навчального процесу, усвідомлення закономірностей художнього відображення дійсності у виконавському процесі, емоційної насиченості виконавської інтерпретації, творчого самовираження у відтворенні художніх образів музики у виконавському процесі й включають умови створення художньо-творчого середовища у фортепіанному навчанні майбутніх учителів музики, стимулювання студентів до пізнання сутності художньо-музичних образів та раціонального структурування художнього матеріалу, формування узагальнених прийомів відтворення художніх образів на основі логіки інтерпретаційного процесу, забезпечення пріоритету самостійно-творчої музично-виконавської діяльності майбутніх учителів музики.

4. У дослідженні розроблено критерії та показники сформованості художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у відповідності до структури означеного феномена, а саме: *ступінь сформованості мотивації до вивчення художніх образів* (мотиваційно-ціннісний компонент), що характеризується *показниками*: інтерес до вивчення художніх образів мистецтва, прагнення набувати музично-виконавський досвід, установка на актуалізацію творчих можливостей; *ступінь художньої ерудиції студентів-піаністів* (раціонально-когнітивний компонент) з показниками: знання художніх напрямків мистецтва та художньо-образних характеристик національних музичних шкіл, усвідомлення стильових особливостей виконання музичних творів різних жанрів; розуміння засобів відтворення образного змісту музики та шляхів формування виконавського досвіду; *ступінь вираженості емоційних реакцій на художні образи музики* (емоційно-емпатичний компонент) з показниками: вираженість особистісного ставлення до художньо-образного змісту музичних творів, адекватність емоційного переживання художніх образів, здатність до рефлексії виконавських дій; *міра здатності до створення виконавської інтерпретації музичних образів* (творчо-праксеологічний компонент) з показниками: сформованість досвіду виконавських дій; адекватність використання технічно-виконавських засобів у відтворенні художньо-образного змісту музики; здатність до створення художніх образів, імпровізації на основі використання музично-виконавського досвіду.

У процесі проведення констатувального етапу експериментальної роботи було виявлено високий, середній та низький *рівні* сформованості художньо-образної пам'яті китайських студентів з наданням якісних та кількісних характеристик. За результатами констатувального експерименту виявлено переважаючим середній рівень сформованості художньо-образної пам'яті у китайських студентів.

5. Розроблено зміст, форми і методи формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання та узагальнено у методиці поетапного формування означеного феномена у такій послідовності: створення та закріплення позитивної мотивації навчальної діяльності студентів, розвиток інтересу студентів вивчення художніх образів мистецтва (*адаптаційний етап*); поглиблення культурологічних знань студентів, формування здатності сприйняття та усвідомлення сутності художніх образів мистецтва, набуття виконавського досвіду (*орієнтаційний етап*); вивчення логіки інтерпретаційного процесу, усвідомлення можливостей використання прийомів виконавської діяльності у відтворенні художньо-образного змісту музики, формування здатності до відтворення по пам'яті художніх образів музики у реальному звучанні (*діяльнісний етап*); розвиток самостійності студентів у вивченні та відтворенні художніх образів у власному виконанні, формування здатності до створення художніх образів на основі набутого художньо-виконавського досвіду (*творчий етап*).

Розроблено та апробовано у перебігу етапів формувального експерименту такі методи: психологічної підтримки, пояснення, обговорення мистецьких вражень, структурування художнього матеріалу, моделювання конкретних ситуацій вивчення напам'ять музичних творів, художні узагальнення, проведення образних паралелей, створення культурного контексту художнього образу, синхронічного та діахронічного аналізу музичного твору, синестезії та художніх асоціацій, підпорядкування виконавської техніки розкриттю художньо-образного змісту музичного твору, виокремлення та закріплення акцентів драматургії музичного твору, усвідомлення та закріплення емоційних реакцій на художні образи, створення виконавської інтерпретації художніх образів музики, проблемних завдань, редагування нотного тексту згідно власної інтерпретації художніх образів, рефлексії досвіду спілкування з мистецтвом, художньо-образної імпровізації тощо. Означені методи педагогічної роботи забезпечували формування кожного із структурних компонентів художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання.

Розроблена методика поетапного формування художньо-образної пам'яті студентів у процесі фортепіанного навчання спрямовувалася на формування умінь запам'ятовування і відтворення у музичному виконанні художніх образів музики й підпорядковувалася загальній меті фахового становлення майбутніх учителів музики.

6. Отримані результати дослідно-експериментальної роботи дали можливість констатувати позитивну динаміку змін рівнів сформованості художньо-образної пам'яті студентів експериментальної групи у порівнянні з контрольною, що свідчить про ефективність запропонованої методики та доцільність її використання в умовах навчального процесу вищих закладів педагогічної освіти.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики. Подальшого вивчення та наукового обґрунтування потребують питання формування художньо-образної пам'яті у процесі інших видів виконавської та теоретичної підготовки студентів, розкриття впливу поліхудожніх зв'язків, виявлення умов розвитку пам'яті вчителя у процесі подальшої фахової діяльності.

Основні положення дисертації відображено у таких публікаціях:

1. Інь Юань. Развитие художественно-образной памяти будущего учителя музыки в контексте современных инновационных тенденций / Інь Юань // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: збірник наукових праць. – Вип.7(12). – К.: НПУ, 2009.– С.165 – 170.
2. Інь Юань. Психолого-педагогічний аспект розвитку художньо-образної пам'яті піаніста / Інь Юань // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського. Збірник наукових праць. №1-2. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2010. – С. 185 –190.
3. Інь Юань. Специфіка художньо-образної пам'яті піаніста та її зв'язок з мисленням / Інь Юань // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Науковий журнал Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка №7 (9), 2010. – С. 248 –255.
4. Інь Юань. Педагогічні умови формування художньо-образної пам'яті студента-піаніста / Інь Юань // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка № 7 (218), 2011. – С. 61– 64.
5. Інь Юань. Робота над художнім образом музичного твору як засіб розвитку музичної пам'яті виконавця / Інь Юань // Тенденції сучасного культурного розвитку народів світу та проблеми художньо-естетичного виховання молоді: Матеріали конференції молодих учених та студентів. Випуск другий. – Одеса, 2010. – С. 51– 52.
6. Інь Юань. Активизация творческого потенциала музыкально-исполнительской подготовки студентов педагогических вузов / Інь Юань // Сучасні проблеми та перспективи розвитку регіональної освіти: Матеріали міжнародної науково-практичної студентської конференції. 30 жовтня 2009. – Одеса: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського, 2009. – С. 87– 89.
7. Інь Юань. Художньо- образна пам'ять як професійно необхідна якість піаніста / Інь Юань // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей. Збірник матеріалів VII педагогічно-мистецьких читань пам'яті О.П.Рудницької. – Чернівці: Зелена Буковина, 2010. – С. 264 –266.

АНОТАЦІЇ

Інь Юань. Формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ, 2012.

Дисертація присвячена актуальній проблемі сучасної мистецької освіти – формуванню художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики. Розкрито сутність, зміст, структуру художньо-образної пам'яті як професійно необхідної якості майбутнього вчителя музики. Визначено принципи, педагогічні умови та методи формування художньо-образної пам'яті студентів музично-педагогічних факультетів у процесі фортепіанного навчання.

Розроблено та апробовано методику поетапного формування художньо-образної пам'яті майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання на основі індивідуального підходу до активізації мнемічної діяльності студентів та експериментально доведено її ефективність.

Ключові слова: художньо-образна пам'ять, майбутній учитель музики, фортепіанне навчання, методика формування художньо-образної пам'яті студентів.

Інь Юань. Формирование художественно-образной памяти будущих учителей музыки в процессе фортепианного обучения. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев, 2012.

Диссертация посвящена исследованию проблемы формирования художественно-образной памяти будущих учителей музыки в процессе фортепианного обучения. Актуальность исследования обусловлена современными требованиями к профессиональной подготовке учителей музыки, акцентирующими важность понимания и воспроизведения учителем художественно-образного содержания музыки, использования музыкально-исполнительского опыта в педагогической деятельности. Художественно-образная память рассматривается как профессионально необходимое качество будущего учителя музыки.

На основе комплексного анализа научной литературы прослежена эволюция исследования феномена памяти, систематизированы подходы к изучению художественно-образной памяти учителя. На основе системного

похода определены сущность и структура художественно-образной памяти учителя музыки.

Определены принципы, педагогические условия, формы и методы формирования художественно-образной памяти будущих учителей музыки в процессе фортепианного обучения.

Согласно разработанных критериев проведено педагогическое диагностирование сформированности художественно-образной памяти студентов музыкально-педагогических факультетов. В результате проведенного констатирующего эксперимента выявлено и охарактеризовано три уровня сформированности исследуемого феномена: высокий, средний, низкий.

На основе принципов индивидуального и деятельного подходов, культурологической направленности учебного процесса, осознания закономерностей художественного отражения действительности в исполнительском процессе, эмоциональной насыщенности исполнительской интерпретации, творческого самовыражения в исполнении художественных образов музыки – разработана методика поэтапного формирования художественно-образной памяти будущих учителей музыки в процессе фортепианного обучения. Согласно разработанным педагогическим условиям формирования художественно-образной памяти будущих учителей музыки в процессе фортепианного обучения (создание художественно-творческой среды обучения; стимулирование студентов к познанию сущности художественных образов; целенаправленное формирование обобщенных приемов воспроизведения художественных образов на основе изучения логики интерпретационного процесса; обеспечение приоритета самостоятельно-творческой деятельности) представлено комплекс методов и приемов активизации мнемической деятельности студентов, описаны формы и содержание педагогической работы.

С целью проверки эффективности разработанной методики проведен формирующий эксперимент со студентами I - II курсов музыкально-педагогических факультетов. Последовательность проведения педагогической работы по формированию каждого из компонентов художественно-образной памяти (мотивационно-ценностного, рационально-когнитивного, эмоционально-эмпатического, творчески-праксеологического) определена согласно выделенных этапов: адаптационного, ориентационного, деятельного, творческого.

Проверка результативности проведенной экспериментальной работы осуществлялась с помощью сравнительного анализа уровней сформированности художественно-образной памяти студентов экспериментальной и контрольной групп. Результаты исследования свидетельствуют об эффективности разработанной методики и подтверждают необходимость ее широкого внедрения в практику музыкально-педагогических факультетов.

Ключевые слова: художественно-образная память, будущий учитель музыки, фортепианное обучение, методика формирования художественно-образной памяти студентов.

In Yuan. Forming artistically-vidid to memory of future music teachers in the process of piano studies. - Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of pedagogical sciences after speciality 13.00.02 – theory and method of musical studies. – the National pedagogical university named after M.P.Dragomanov, Kyiv, 2012.

The dissertation is devoted the issue of the day of modern artistic education – forming artistically vivid to memory of future music teachers. Essence, maintenance, is exposed. Essence, maintenance, is exposed, structure artistically vivid to memory as professionally necessary quality of future music teachers. Certainly principles, pedagogical terms and forming methods artistically-vidid to memory of future music teachers in the process of piano studies.

A forming method is modelled and approved artistically-vidid to memory of future music teachers in the process of piano studies on the basis of individual approach and its efficiency is experimentally well-proven.

Keywords: artistically-vidid memory, future music teachers piano studies, method of forming of artistically-vidid memory of students.

НБ НПУ

100160650

Підписано до друку 09.08.2012 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр. Зам. № 517
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-87.
Віддруковано в друкарні Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26.

